

Anna Tonakiewicz-Kołosowska
Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej
Oddział Informacji Naukowej

Działania bibliotek na rzecz parametryzacji uczelni Seminarium grupy bibliotek POLBIT

Słowa kluczowe: *parametryzacja polskich uczelni, bibliometria,*

W dniach 16–17 lutego 2012 r. odbyło się kolejne spotkanie bibliotek grupy POLBIT w ramach seminarium środowiskowego, którego tematem była rola bibliotek akademickich w procesie ewaluacji uczelni. Było to już czwarte spotkanie grupy POLBIT zorganizowane przez Bibliotekę Główną Politechniki Warszawskiej w latach 2009–2012.

Podczas obrad poruszano następujące zagadnienia:

1. Bazy bibliograficzne dokumentujące dorobek naukowy uczelni.
2. Zasady kwalifikacji publikacji naukowych (dla poszczególnych rodzajów publikacji) w kontekście działań podejmowanych przez biblioteki.
3. Metodyka realizacji zamówień na cytowania publikacji naukowych dla całej uczelni lub poszczególnych jednostek.
4. Analizy porównawcze danych statystycznych uczelni i narzędzi bibliometrycznych (np. Google Scholar, Academic Search, Web of Science (WoS), Scopus), a możliwości zdefiniowania trendów w nauce — zapotrzebowanie i realizacja.
5. Inne zadania realizowane na rzecz uczelni w zakresie parametryzacji:
 - dane do ankiety jednostki,
 - rankingi.
6. Udział w tworzeniu repozytoriów.
7. Oferta szkoleń dla doktorantów i kadry naukowo-dydaktycznej w zakresie baz cytowań i narzędzi bibliometrycznych (Web of Knowledge (WoK), Scopus, JCR, Google Scholar Citations, Publish or Perish, inne).

Uczestnicy seminarium wysłuchali wielu ciekawych wystąpień prezentowanych przez praktyków z różnych bibliotek w kraju. Jako pierwsza głos zabrała Marta Sadowska-Hinc z Biblioteki Głównej PW, która rozważała, jak sporządzić rzetelną analizę dorobku naukowca. Autorka krótko omówiła źródła, z których można pozyskać liczbę cytowań publikacji i indeks h, czyli ilościowe wskaźniki powszechnie stosowane w ocenie dorobku publikacji naukowych. W przygotowanych zestawieniach zaprezentowała dane o cytowaniach publikacji dwóch pracowników naukowych działających w różnych dziedzinach. W nawiązaniu do uzyskanych rezultatów postawiono pytanie, czy jedno źródło wystarczy dla właściwej i wiarygodnej analizy dorobku naukowego.

Dwa kolejne wystąpienia, które wzbudziły wiele pozytywnych reakcji były związane z prezentacją osiągnięć Biblioteki Głównej Politechniki Wrocławskiej w zakresie dokumentowania dorobku naukowego tej uczelni w bazie DONA-ALEPH. Anna Kom-

perda przedstawiła zadania realizowane na rzecz uczelni wraz z wybranymi przykładami analiz, a także aktywność publikacyjną Politechniki Wrocławskiej na tle innych uczelni w Polsce. Barbara Urbańczyk omówiła metodologię wykonywania analizy prac naukowych pracowników tej uczelni w kontekście zmieniającej się bazy cytowań. Poza tym zaprezentowała nowy sposób rejestracji prac cytujących i możliwości powiązania ich z rekordami bibliograficznymi w bazie DONA-ALEPH. W obu wystąpieniach podkreślono korzyści wynikające ze stworzenia kompleksowej platformy dorobku naukowego w Politechnice Wrocławskiej, integrującej bazę DONA z modułem cytowań w systemie ALEPH. Obie autorki wystąpień zwróciły też uwagę na korzyści wynikające z dobrej współpracy z władzami uczelni oraz na korzyści płynące ze wzorcowej współpracy nie tylko pomiędzy Oddziałem Dokumentacji a Oddziałem Informacji Naukowej, ale przede wszystkim pomiędzy bibliotekami sieci Politechniki Wrocławskiej.

Małgorzata Musiał i Danuta Turecka z Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej przedstawiły dokonania swojej macierzystej biblioteki w zakresie dokumentowania dorobku naukowego uczelni oraz wykorzystania danych, wprowadzanych do bazy bibliograficznej, w parametryzacji uczelni. Baza bibliograficzna tworzona przez tę bibliotekę jest, podobnie jak we Wrocławiu, podstawą do oceny okresowej pracowników, jednostek lub całej uczelni.

Na zaproszenie organizatorów w seminarium udział wzięła Anna Grygorowicz — dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Gdańsku. Anna Grygorowicz jest członkiem Zespołu ds. Punktacji, powołanego przez Konferencję Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP). W swoim wystąpieniu wyjaśniła nowe zasady oceny parametrycznej oraz punktację polskich czasopism naukowych. Omówiła także postulaty zdefiniowane przez KDBASP i wystosowane do Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN) przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dotyczące m.in. publikacji recenzowanych i nierecenzowanych, jak również materiałów konferencyjnych.

Ostatnim punktem czwartkowych obrad były warsztaty przygotowane i poprowadzone przez Krzysztofa Szymańskiego, reprezentującego firmę Thomson. Zaprezentował on możliwości uzyskania danych porównawczych dorobku naukowego pracowników uczelni na platformie Web of Knowledge. Taka analiza może posłużyć do porównania dokonań w jednej lub w kilku pokrewnych dziedzinach w danej uczelni lub do analiz porównawczych w kraju i na świecie. Dodatkowo zostały zaprezentowane możliwości tworzenia własnych baz bibliograficznych w oparciu o dane z bazy Web of Science. Krzysztof Szymański omówił także komercyjne narzędzie InCites, które może służyć władzom uczelni do oceny badań naukowych, wydajności poszczególnych pracowników i jednostek. Narzędzie pozwala na analizę porównawczą ilościową i jakościową z innymi uczelniami w kraju i na świecie.

Fot. 1. Seminarium POLBIT — okazja do wymiany doświadczeń na temat metod stosowanych w realizacji tych samych zadań w różnych bibliotekach. Fot. I. Socik.

W piątek uczestnicy wysłuchali dwóch prezentacji. Jako pierwsze wystąpiły koleżanki z Politechniki Krakowskiej — Aneta Kowalska i Joanna Radzicka. Obie panie wzięły udział w Letniej Szkole Bibliometrii w Wiedniu w ubiegłym roku, gdzie przeszły szkolenie m.in. w zakresie ogólnodostępnych narzędzi bibliometrycznych. W przygotowanej prezentacji podzieliły się zdobytą wiedzą, omawiając program BibExcel i Pajek oraz ich zastosowanie w analizach bibliometrycznych. Przedstawiły również przykładową analizę bibliometryczną za pomocą BibExcela oraz pokazały wykorzystanie programu Pajek do graficznego przedstawiania wyników.

Następna prezentacja przygotowana przez Alicję Paruzel i Michała Jakubowskiego z Politechniki Częstochowskiej dotyczyła nowych rozwiązań organizacyjnych podjętych w ich Bibliotece w zakresie przygotowywania i opracowywania wykazów cytowań publikacji pracowników Politechniki Częstochowskiej, a także metodykę sporządzania danych oraz plany na przyszłość.

Fot. 2. Uczestnicy seminarium z zainteresowaniem wysłuchali prezentacji. Fot. I. Socik.

Organizatorzy zaplanowali warsztaty także w drugim dniu obrad. Przygotował je i poprowadził Piotr Gołkiewicz, przedstawiciel firmy Elsevier. Omówił on m.in. możliwości programu SciVal (Experts, Funding, Spotlight, Strata), który został zaprojektowany do obsługi wielu etapów planowania badań naukowych. Program dostarcza m.in. wiedzy na temat mocnych i słabych stron uczelni oraz podpowiada, gdzie należy szukać potencjalnych konkurentów i współpracowników w kraju i na świecie. Narzędzia te mogą być wykorzystywane przez władze uczelni do efektywnego zarządzania rozwojem badań naukowych.

Zarówno w pierwszym, jak i w drugim dniu obrad przewidziano sporo czasu na dyskusję. Pierwszego dnia została ona zainicjowana krótką prezentacją przygotowaną przez Annę Tonakiewicz-Kołosowską i Iwonę Socik z Politechniki Warszawskiej, w której przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych w 16 wybranych bibliotekach grupy POLBIT, w zakresie udziału tych bibliotek w procesie parametryzacji uczelni. Przeprowadzone badania wykazały m.in., że tylko w 4 bibliotekach baza bibliograficzna, dokumentująca dorobek naukowy, stanowi podstawę do oceny okresowej uczelni, jednostek, pracowników. Poza tym stwierdzono, że nie we wszystkich bibliotekach, które mają stosowne akty prawne (obligujące pracowników do dostarczania informacji o publikacjach do biblioteki) są one respektowane. Najważniejsze jest wypracowanie zasad współpracy z uczelnią oraz dobre rozwiązania organizacyjne, czyli dobrze funkcjonujący system informacji o dorobku naukowym. Rezultaty badań pokazały także, że wiele bibliotek pomimo braku takiego systemu stara się włączyć w proces ewaluacji uczelni, przygotowując wykazy cytowań oraz szkoląc kadrę naukową w zakresie baz cytowań. Przedstawione w prezentacji wnioski stały się punktem wyjścia do ożywionej dyskusji, w której podkreślono m.in.:

- konieczność wprowadzenia narzędzi do egzekwowania obowiązku dostarczania przez pracowników uczelni publikacji do macierzystej biblioteki (instytucyjnej, wydziałowej lub głównej),
- określenie roli bibliotek sieci w dostarczaniu danych do bazy bibliograficznej,
- możliwości powiązania uczelnianego systemu ewidencji osób z bazami bibliograficznymi, co pozwoliłoby na tworzenie kompleksowej bazy pracowników (ujednoliczonego ID pracownika),
- tworzenie KHW dla profilu osoby z uwzględnieniem poprzedniego miejsca zatrudnienia autora (z datą pierwszej publikacji oraz roczną i bieżącą aktualizacją).

W dyskusji nawiązano także do wymagań Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zdefiniowanych dla projektu KNOW — Krajowy Naukowy Ośrodek Wiodący, w których zabrakło precyzji w określeniu wymagań dotyczących autocytowań, obcych afiliacji oraz uwzględniania lat publikacji czy lat cytowań.

Kolejny problem poruszony w dyskusji dotyczył legalności pobierania danych (z baz Scopus, Web of Science, BazTech) do lokalnych baz bibliograficznych w poszczególnych bibliotekach. W przypadku WoS, przedstawiciel tej firmy potwierdził legalność takiej praktyki, którą uwzględnia umowa licencyjna. Podkreślił jednak, że umowa dotyczy tylko opisów publikacji, natomiast nie uwzględnia opisów konferencji. Z kolei przedstawiciel Elseviera nie odpowiedział jednoznacznie, potwierdził tylko, że istnieje problem legalnego pobierania danych z bazy Scopus. W sprawie legalności przejmowania danych z BazTech wypowiedziała się Dorota Buzdygan z Politechniki

Krakowskiej, przedstawiciel koordynatora BazTech. D. Buzdygan odpowiedziała, że do tej pory nie było takiej technicznej możliwości, a według jej wiedzy prawo własności danych należy do autorów.

Następnym zagadnieniem wniesionym do dyskusji była archiwizacja gromadzonych danych i weryfikacja czasu pracy, który jest przeznaczany w zespołach OIN w różnych bibliotekach, na wykonanie analizy dorobku naukowego jednostek lub całej uczelni, w skali roku, półrocza, miesiąca. Uznano potrzebę porównania tych danych w celu wyceny czasu pracy bibliotekarzy realizujących tego typu zamówienia w swoich uczelniach. W związku z tym zgłoszono wniosek, żeby oddziały OIN przygotowały raport za okres np. jednego miesiąca, zawierający wyliczenie średniego czasu pracy przeznaczonego na wykonanie takiego zadania.

Zgłoszono także drugi postulat, który dotyczył próby analizy cytowań z trzech źródeł (WoS, Scopus, Publish or Perish) dla reprezentantów różnych dziedzin, szczególnie w zakresie nauk inżynierskich. Pozwoliłoby to na wskazanie właściwych źródeł cytowań.

Seminarium, w którym uczestniczyło 53 bibliotekarzy, przebiegło w miłej i serdecznej atmosferze. W podsumowaniu podkreślono konieczność integracji bibliograficznych baz dokumentujących dorobek naukowy uczelni ze źródłami pełnotekstowymi, katalogami OPAC, a także repozytoriami prac naukowych. Bibliotekarze mieli okazję poznać dobre rozwiązania organizacyjne w zakresie parametryzacji stosowane w kilku bibliotekach w kraju. Spotkanie dało także możliwość wymiany doświadczeń na temat metod stosowanych w realizacji tych samych zadań w różnych bibliotekach, a wspólna kolacja, zorganizowana w restauracji „Adler”, była okazją do lepszej integracji środowiska. Ustalono, że miejscem następnego spotkania będzie Biblioteka Główna Politechniki Łódzkiej.